Вх.№ 514/03.12.2012г.

# СТАНОВИЩЕ

от

доц.д-р Пламен Веселинов Киров

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен

# ДОКТОР

Област на висше образование: Социални, стопански и правни науки (3.)
Професионално направление: Право (3.6)
Научна специалност: Конституционно право (ш. 05.05.06)

Автор на дисертационния труд:

**ХРИСТО ЙОРДАНОВ ПАУНОВ**,
задочен докторант в секция „Публичноправни науки"
в Институт за държавата и правото – Българска академия на науките

Тема на дисертационния труд:

**РЕВИЗИЯ НА КОНСТИТУЦИЯТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**
***Материалноправни и процесуалноправни аспекти***

Научен ръководител:
проф.д-р Емилия Друмева

Със Заповед на Директора на Института за държавата и правото при БАН № 171 от 05.09.2012г. съм определен за член на научно жури във връзка със защитата на Христо Йорданов Паунов, задочен докторант по професионално направление Право (3.6), научна специалност Конституционно право за присъждане на образователната и научна степен „доктор", като на първото заседание на Научното жури ми е възложено да изготвя становище по дисертационния труд.

Христо Йорданов Паунов е зачислен за задочен докторант по Конституционно право към Института за правни науки при БАН – секция по Публичноправни науки, считано от 03.07.2000 г. до 03.07.2004 г. със Заповед на Директора на Института за правни науки при БАН № 112 от 07.07.2000 г. Със заповед на Директора на Института за правни науки при БАН № 106 от 23.09.2004 г. докторантът Христо Йорданов Паунов е отчислен, считано от 03.07.2004 г. с право на защита.

В изпълнение на заповедта на Директора на института за държавата и правото при БАН и решението на Научното жури като се ръководя от изискванията на Закона за развитието на академичния състав на Република България и Правилника за прилагането му, предлагам на вниманието на уважаемите членове на научното жури следните свои констатации и изводи, както и мотивираното от тях заключение.

Предоставеният от Христо Йорданов Паунов комплект от материали включва следните документи: заявление от докторанта за разкриване на процедурата за защита на дисертационния труд; автобиография; нотариално заверено копие от диплома за завършено висше образование; заповеди за зачисляване и отчисляване на докторанта; заповеди за провеждане на изпити и съответните протоколи за успешно положени докторантски минимуми; протокол от разширено заседание на секцията по публичноправни науки към ИДП – БАН за откриване на процедурата за предварително обсъждане на дисертационния труд; дисертационен труд, автореферат; резюме на дисертационния труд (на български и английски език); преценка относно готовността за защита на дисертационния труд от научния ръководител; списък и копия на научните публикации на Христо Йорданов Паунов, свързани с темата на дисертационния труд; декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи.

Докторантът е приложил четири научни статии, свързани с темата на дисертационния труд.

Христо Йорданов Паунов е роден на 16.04.1973 г. Завършва юридическо образование в периода 1993 г. – 1998 г. в Юридическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски" с много добър успех. Към момента е главен асистент по Конституционно право в Юридическия факултет на Пловдивския университет.

Считам, че са спазени всички изисквания относно хода на процедурата и оформянето на дисертационния труд.

Темата за „Ревизия на Конституцията на Република България" в нейните материалноправни и процесуалноправни аспекти като предмет, подход и метод на изследване би била изпитание за всеки учен. Тя има своя теоретичен, правно-нормативен и практико-приложен аспект. Поначало неограничена по отношение на съвременните демократични конституционни системи, темата изисква историко-правно и сравнително-правно изследване на цялостната проблематика, свързана с учредителната власт. Оформянето и развитието на идеята за конституционните ревизии като теоретична концепция и нормативна уредба е силно повлияно от конкретни политически процеси в отделните конституционни демокрации. Актуалността на изследването се определя от тенденцията, която постепенно се оформя в съвременния конституционализъм, действащата конституция да функционира в тясна близост с политическия и икономическия обществен живот, да го отразява и адекватно регулира. Изведен самостоятелно като тема и разгледан чрез приложения от докторанта подход, въпросът за конституционните ревизии в Република България е разработен във формата на цялостно изследване, каквото до сега отсъства в конституционноправната литература у нас. Досега тази тема не е разработвана самостоятелно, макар, че като фрагмент от друга проблематика не е убегнала от сериозното научно внимание на българските конституционалисти.

Господин Христо Паунов демонстрира изключително високо ниво на познаване на проблематиката. Използваният в изследването фактически и теоретичен материал е внушителен, а научната литература – обширна. Докторантът демонстрира забележителна осведоменост в областта на политическия и парламентарния процес и способност творчески да оценява огромната литература, натрупана в теорията на демократичното конституционно управление. Широките познания на автора на дисертацията в областта на конституционното и сравнителното конституционно право, както и по отношение на конституционната история, дават възможност да се направи задълбочено юридическо изследване на множеството аспекти, които темата на дисертацията предполага.

Методологичният инструментариум на изследването е богат – като се започне с правно-догматичния, историко-правния и сравнителния метод и се премине към системния и структурно – функционалния метод. Това дава възможност да се навлезе в дълбочина на темата и в същото време да се обхване цялата богата проблематика свързана с конституционната ревизия и произтичащите от нея взаимоотношения между политическите институции в условията на разделението на властите. В дисертационния труд отделните поправки на Конституцията от 1991 г . са разгледани хронологично и с оглед на конкретната обществено политическа обстановка по време на приемането им. Обобщена и синтезирано

представена е волята на конституционния законодател при приемането на Глава девета от основния закон. Направен е задълбочен анализ на най-важните решения на конституционната юрисдикция във връзка с изследвана проблематика.

В структурно отношение трудът е добре построен, което по начало изключва повторения и празноти в изложението. Дисертацията се състои от увод, пет глави, заключение, библиография и приложения, и е с общ обем от 253 страници. Направени са 198 бележки под линия.

В дисертационния труд убедително е представен теоретичния фундамент на учредителната власт. Умело е анализирана уредбата на Глава девета от Конституцията на Република България, като са представени двете форми на възприетия от конституционния законодател хибриден модел на учредителна власт. Дисертационният труд може да бъде определен като първото самостоятелно, цялостно и модерно изследване в Република България, концентрирано върху ревизията на конституцията с нейните материалноправни и процесуалноправни аспекти. Осъществяването на учредителната власт е важен и класически въпрос в конституционно-правната наука. Основното в предмета на изследване на дисертацията е разграничаването на конституционната ревизия осъществявана от Народното събрание и ревизията, която е включена в правомощията на Великото народно събрание. Научният труд включва интересен и задълбочен исторически преглед на конституционната ревизия в България, като проследява измененията в четирите български конституции. В същото време авторът на дисертацията анализира и изяснява особеностите на действащия в момента български модел на конституционна ревизия, като разглежда сериозно и характеристиките на важните сравнително правни модели в сферата на учредителната власт в Европа. В представеното изследване е обосновано и поддържано важното разбиране, че разграничението на конституциите на твърди и гъвкави има условен характер и зависи от националния контекст на възприетият модел на учредителната власт.

Конституционната ревизия е представена като система от взаимообвързани и последователни действия, предприемани от различни субекти при спазването на определени условия и ред, които водят до промени в основния закон или до приемането на нова конституция. Докторантът задълбочено изследва концепцията, че в отделните фази на процедурата за конституционни промени, се осъществява най – важната форма на политическо волеобразуване и консенсус, което се проявява във формата на конституционни изменения. Докторантът е разгледал различните процедури, по които се извършва конституционната ревизия в зависимост от това дали измененията се осъществяват от Народно събрание или от Велико народно събрание. Задълбочено е аргументирано

разбирането, че конституционните промени имат волеви, творчески и оценъчен характер, като всеки от тези аспекти е подробно разгледан.

Глава първа е озаглавена „Ревизията на конституцията в историята на България“ и съдържа детайлно разглеждане на режимите, при които се извършват ревизиите на Търновската конституция, Конституцията от 1947 г. и Конституцията от 1971 г. В хода на изложението значително внимание е отделено на измененията, които всяка една от посочените конституции претърпява както и конкретните исторически условия, провокирали съответната конституционна ревизия.

В глава втора - „Ревизия на конституцията по действащата конституция на Република България“ особено място е отделено за определяне на обхвата и съдържанието на понятието „ревизия на конституцията“ в конституционната теория и практика. Направено е обобщението, че ревизията на конституцията може да се осъществи по различни начини – чрез изменение, допълнение, отмяна на отделни разпоредби в конституцията, както и чрез комбиниране на тези действия. В общото понятие за ревизия се включва и приемането на изцяло нова конституция. Оригинална концепция се съдържа и във виждането за конституционната ревизия като правна възможност за преодоляване на решенията на конституционната юрисдикция – Конституционният съд.

Конституцията на Република България е характеризирана като твърда конституция чрез уредената в Глава девета компетентност и процедура за осъществяване на конституционните промени. Твърдият характер на конституцията според автора намира своя юридически израз в двойнствения режим за извършване на конституционни промени – изменения и допълнения в Конституцията да могат да се извършват от Народното събрание по особена процедура с квалифицирано мнозинство, а Великото народно събрание да се свиква за приемане на нова конституция и за извършване на фундаментални и особено важни промени в основния закон. В тази глава са разгледани общият режим за ревизия на конституцията от Народното събрание и специалният режим за промени, извършвани от Великото народно събрание.

Глава трета разглежда особения законодателен процес на ревизията на конституцията от Народното събрание. В същото време са анализирани както процедурните правила, така и съдържанието на четирите поправки на действащата Конституция от 1991 г. Посочена е хронологията на най – важните обществени и политически събития и фактори, довели до приемането на промените в основния закон през 2003, 2005, 2006 и 2007 година. Заедно с това е направен съдържателен анализ на всяка една от тези промени.

В глава четвърта – „Ревизия на конституцията от Велико народно събрание“ е развита правната същност на Великото народно събрание, както и интересен коментар на началото и края на пълномощията му.

Значително внимание е отделено на правомощията на Великото народно събрание и на законодателния процес, посредством който те се осъществяват.

Глава пета на дисертацията е посветена на интересния проблем за ревизията на конституцията и контролът за конституционност върху измененията в основния закон. Тук авторът осъществява широк преглед както на конституционно – правната теория, така и на практиката на Конституционния съд по отношение на контрола за конституционосъобразност на промените в основния закон. Разгледани са различните аргументи, които обосновават и отричат възможността за осъществяване на последващт конституционен контрол върху самите конституционни изменения. Задълбочено е анализирана съществуващата към момента практика на Конституционния съд.

Заключението на дисертацията съдържа изводи и предложения de lege ferenda.

Към дисертацията са приложени четири публикации свързани с темата на дисертационния труд: „Ревизия на Конституцията на Република България от 1991 г. – материалноправни и процесуални аспекти"; „Относно обявяването на противоконституционност на закон за ревизия на Конституцията"; „За правомощията на Великото народно събраине по чл.158 от Конституцията"; „Относно реда за ревизия на Конституцията от обикновено Народно събрание".

Дисертационният труд доказва по убедителен начин задълбоченото познаване на теоретичния и практико – правен аспект на проблематиката за ревизията на конституцията на Република България. В дисертационния труд и представените научни публикации са представени и анализирани богати по обем и съдържание теоретични концепции и становища, направени са важни предложения de lege ferenda, които определено допринасят за развитието на учението за учредителната власт в българската конституционноправна наука.

Авторефератът на Христо Йорданов Паунов съдържа прецизно всички необходими елементи, а справката за научните приноси, изготвена от докторанта, изразяват точно постигнатото с десертацията. В дисертационния труд се надблюдават и някои несъвършенства и неточности, които не намаляват научната му стойност. Необходима е по – голяма юридическа прецизност при формулиране на изводите за началото и края на пълномощията на Великото народно събрание, както и на възможността му да осъществява функциите на Народното събрание в неотложни случаи. След прецезиране и развитие на някои от тезите дисертационният труд заслужава да стане обществено достояние като самостоятелна научна публикация. С научната си стойност на цялостно изследване на ревизията на конституцията на Република България, такава публикация би била полезно четиво не само за изследователи в сферата на

конституционното право, но и за хора активно занимаващи се с политическа дейност.

В заключение, давам положителна оценка на дисертационния труд, като имам предвид, че той съдържа научни резултати представляващи оригинален принос в правната наука, както и задълбочените теоретични познания на докторанта и способността му за самостоятелни научни изследвания.

Уважаеми членове на Научното жури,

Като имам предвид качествата на дисертационния труд считам, че той притежава безспорни достойнства, демонстрира задълбочен анализ водещ до теоретични изводи, съдържа важни приносни моменти и предложения de lege ferenda, поради което с убеждение предлагам на Научното жури да даде образователната и научна степен „Доктор“ на Христо Йорданов Паунов.

28.11.2012 г.

Изготвил становището:

Доц.д-р Пламен Киров